

Különfélek.

A székely történeti pályadíj-alap története.

Orbán Balázs nagy műve, a székelyföld leírása, befejezéshez közeledvén, *Jakab Elek* egy történeti pályadíj-alap megteremtésére hívta fel a székelységet 1873. jan. 5-én a *Jónás Lapja* 1-ső számában.

Ő maga egy arannyal nyitotta meg az aláírást, melyhez Simon Elek 100 frttal járult s példájokra egy évi lelkes gyűjtés eredményeként, 7087 frt 47 krról számolt be Jakab Elek az 1874. ápr. 7-én megtartott első közgyűlésen. E szép összeg mintegy 5000 adakozótól gyűlt egybe; közöttük gr. Mikó Imre 100 arannyal, és Haynald Lajos érsek 504 frttal.

A közgyűlés *Szabó Károlyt* bizta meg a székely nemzet történetének megírásával. A készülő mű tiszteletdíját 1400 aranyban állapították meg; utazási költség 200 arany; határidő 1880. ápr. 7. Ugyane közgyűlés egy állandó intéző bizottságot nevezett ki gr. *Mikó Imre* vezetése alatt Bányai Vitális (pénztáros), Finály Henrik, Haynald Lajos, Jakab Elek, Kolosváry Sándor, Korbuly Imre, Kőváry László, Ladányi Gedeon, gr. Lázár Miklós, Várfalvi Nagy János (jegyző), Óvári Kelemen, Sámi László, Simon Elek biz. tagok személyében, mely bizottság mindent megtegyen, mit a nagyfontosságú tudományos cél elérése érdekében szükségesnek tart.

Gr. Mikó Imre 1876. nov. 16-án elhalván, gr. Lázár Miklósrá maradt a vezetés, ki a Szabó Károlytól kiadott *Székely Oklevéltár* I. és II. ktét sajátjából is tetemes áldozattal segítette. 1882-ben a bizottság jegyzőjének, Várfalvi Nagy Jánosnak öngyilkossága folytán, a hivatalos iratok nagy része elveszett s a pályadíj-alap történetíróját nagyszabású bibliographiai munkássága foglalván el, a kitűzött feladat is hosszabb ideig vesztegelt; mígnem végre 1889-ben gr. Lázár Miklós kimulása után, Jakab Elek sürgető felszólítására, az erdélyi történetírók Nestora, *Kőváry László* rendezte, mint korelnök, a pályadíj-alap zilált ügyeit. Az 1889. jun. 8-ra egybehítt új alakuló közgyűlés gr. *Kuan Gézát* elnöknek, Kőváry Lászlót és Kolosváry Sándort alelnöknek, Kanyaró Ferenczet jegyzőnek választotta meg s a megfogott intéző bizottságot a közélet és tudomány vezérlő férfaiából 60 tagra egészítette ki.

A következő évben kiadta a bizottság a *Székely Oklevéltár* III. ktét. Ugyanez évben 1890. aug. 31-én a pályadíj-alap történetírója, Szabó Károly elhalván, az intéző bizottság hosszas tárgyalást folytatott a családdal az elhunyt nagynevű tudóstól összegyűjtött történeti anyag tulajdonjogának megszerzése végett. Az 1891. évi közgyűlés, Salamon Ferencz és Szilágyi Sándor szakértő véleményének meghallgatása után, gr. Bély Ákos indítványára, 3000 frtot adott ki a pályadíj alapból a már addig kiutalt 3815 frt. mellé Szabó Károly családjának végkielégítésül. Tervben volt, hogy ez összegből a pályadíj-alap emléket is állít a kolozsvári temetőben a hún tradíciók búzgó védőjének; de az emlék elmaradt.

Szabó Károly halála után nyílt pályázat hirdettetvén a félbeszakadt munka folytatására: 1892-ben *Szádeczky Lajos* vállalkozott a székely nemzet történetének anyaga összeszedésére és megírására, ki nagymérvű kutatásokat tévén éveken át, a Székelyföld és az ország különféle levéltáraiban s a bécsi levéltárakban: az anyagot összegyűjtötte. Ugyancsak ő rendezte sajtó alá a Szabó Károly hagyatékában fenmaradt *Székely Oklevéltár* IV. kötetét s ezt 1895-ben még a Szabó Károly neve alatt adta ki. Ezt követte 1896-ban az V. kötet, 1897-ben a VI. kötet, most van megjelenőben Csíkvármegye nagylelkű anyagi támogatásával a VII-ik, mely 1745-ig halad. 1848—50-ig még m. e. két kötetre terjedő anyaga van a szerkesztőnek, a mely kiadásra vár, a mi az alap terhére már nem történhetik meg, mert az a megírandó történeti munka kiadására van fentartva. Ezzel az anyag a legutóbbi időig össze van hordva a székely nemzet történetéhez, melynek megjelenését a hosszas és gondos alapvetés után a székelység dicső múltjához méltó kidolgozásban már a közel jövőben várhatjuk.

A pályadíj-alap intéző-bizottsága állandóan Kolozsvárt székel; ügyeit az elnök s távollétében az alelnökök intézik. A fontosabb intézkedések végrehajtásához egyhehivott nyilvános közgyűlés megerősítése szükséges. A pályadíj-alap vagyona 1896. decz. 31-én 7633 frt. 41 krból s egy 100 frtos földtehermentesítési kötvényből (5 szelvénynyel) állott, a kiadott Oklevéltár megmaradt példányait nem számítva.

Kanyaró Ferencz.

Cserey Mihály és Bethlen Kata egyházi adományai.

A marosköri ev. ref. esperesség nagy anyakönyve *Cserey Mihály*-nak, a történetírónak és *Bethlen Katá*-nak, az írónőnek egy-egy adományáról emlékezik meg, melyeket az esperesség területén két különböző faluban tettek. Mindkét ajándékozás az anyakönyv elkészülése után történt s így utólagos bejegyzés. Cserey 1701-ben újkor teszi a *káli* ref. egyház részére adományát, melyet az anyakönyv 271. oldalára a következőleg jegyeztek be: